
Spis treści

Wprowadzenie (Anna Karwińska)	9
Dlaczego socjologia?	9
Dlaczego i dla kogo napisaliśmy ten podręcznik?	13
Problemy do rozważenia	14
Rozdział 1. Socjologia jako dyscyplina naukowa	15
1.1. Klasyczne teorie socjologiczne (Andrzej Słaboń)	15
1.2. Socjologia a inne nauki społeczne (Anna Karwińska)	24
Przykład 1. Podejmowanie decyzji o studiowaniu (Anna Karwińska)	29
1.3. Typy wiedzy o społeczeństwie. Wiedza zdroworoządkowa a wiedza socjologiczna (Ewa Cierniak-Szóstak)	29
Przykład 2. Bieda i bogactwo w ujęciu zdroworoządkowym, teoretycznym i empirycznym (Ewa Cierniak-Szóstak)	33
Problemy do rozważenia	35
Wskazówki co do dalszych lektur	35
Rozdział 2. Socjologiczne badanie rzeczywistości. Możliwości i ograniczenia (Anna Karwińska)	36
2.1. Perspektywa socjologiczna w ujmowaniu zjawisk i procesów	36
Przykład 3. Ważność wzorów kulturowych i społecznego usytuowania dla wyjaśniania zachowań i opinii	42
2.2. Założenia dotyczące badanej rzeczywistości	42
Problemy do rozważenia	46
Wskazówki co do dalszych lektur	47
Rozdział 3. Narzędzia socjologii. Metody i techniki badawcze (Przemysław Kisiel)	48
3.1. Trochę metodologii	49
3.2. Ogólny przebieg procesu badawczego	51
3.3. Metody i techniki badań socjologicznych	54
3.4. Etyka badacza społecznego	56
Przykład 4. Zastosowanie narzędzi socjologicznych w badaniach nad bezrobociem	58
Problemy do rozważenia	60
Wskazówki co do dalszych lektur	60

Rozdział 4. Kultura i jej społeczne znaczenie	61
4.1. Antropologiczne i socjologiczne ujęcie kultury (Andrzej Słaboń)	61
4.2. Elementy kultury i ich historyczna zmienność (Przemysław Kisiel)	65
4.3. Społeczne funkcje kultury (Anna Karwińska)	71
Przykład 5. O niektórych zmianach kulturowych w następstwie transformacji gospodarczej (Ewa Cierniak-Szóstak)	80
Problemy do rozważenia	83
Wskazówki co do dalszych lektur	84
Rozdział 5. Poziom mikrospołeczny	85
5.1. Działania społeczne (Andrzej Słaboń)	85
5.1.1. Zachowania a działania społeczne	85
5.1.2. Typy działań społecznych	87
5.1.3. Działanie społeczne a wyjaśnianie	88
5.1.4. Koncepcja definicji sytuacji	90
5.2. Interakcje. Tworzenie się powiązań społecznych i sieci (Andrzej Słaboń)	91
5.2.1. Interakcje społeczne i ich rodzaje	91
5.2.2. Interakcja jako proces interpretacyjny	93
5.2.3. Sieci interakcji	95
Przykład 6. Interakcje społeczne w procesie pracy (Andrzej Słaboń)	96
5.3. Role społeczne (Ewa Cierniak-Szóstak)	97
5.3.1. Dwa ujęcia roli społecznej	98
5.3.2. Patologie ról zawodowych	101
5.3.3. Rola społeczna a osobowość	102
Przykład 7. Role zebracze (Ewa Cierniak-Szóstak)	103
5.4. Małe grupy społeczne (Ewa Cierniak-Szóstak)	104
5.4.1. Znaczenie małych grup	104
5.4.2. Problemy definicyjne	106
5.4.3. Struktury wewnątrzgrupowe	107
5.4.4. Wpływ społeczny	111
Przykład 8. Zespół w organizacji (Ewa Cierniak-Szóstak)	113
Problemy do rozważenia	114
Wskazówki co do dalszych lektur	115
Rozdział 6. Poziom mezospołeczny (Anna Karwińska)	116
6.1. Wspólnoty. Społeczności lokalne. Grupy etniczne	116
6.1.1. Rozumienie wspólnoty. Procesy przekształcania się wspólnot kulturowych	116
6.1.2. Dawne i współczesne społeczności lokalne	118
6.1.3. Lokalne zasoby rozwojowe i możliwości ich wzbogacania	122
6.1.4. Zbiorowości etniczne na poziomie mezospołecznym. Podstawy wyodrębnienia	125
6.1.5. Tożsamość etniczna i jej kształtowanie	129
6.1.6. Pejzaż etniczny w społeczeństwach współczesnych. Problemy relacji wzajemnych	132
Przykład 9. Związki między tożsamością etniczną, przynależnością do grup etnicznych a przedsiębiorczością	135
6.2. Organizacje	137
Problemy do rozważenia	141
Wskazówki co do dalszych lektur	141
Rozdział 7. Poziom makrospołeczny	142
7.1. Typy ładu społecznego a charakter systemu gospodarczego (Andrzej Słaboń)	142
7.2. Dawne i nowe płaszczyzny zróżnicowania społecznego w makroskali (Andrzej Słaboń)	147

7.2.1. Typy ujęć struktury społecznej	147
7.2.2. Problem podziałów klasowych	149
7.2.3. Przemiany struktury współczesnego społeczeństwa polskiego	151
7.3. Przemiany struktury zawodowej (Andrzej Słaboń)	155
7.4. Marginalizacja i wykluczenie społeczne (Anna Karwińska)	158
7.4.1. Problemy definicyjne	158
7.4.2. Bieda jako czynnik sprzyjający marginalizacji społecznej w Polsce	161
7.4.3. Możliwości przeciwdziałania procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego	164
Przykład 10. Nierówności globalne (Anna Karwińska)	166
7.5. Wielkie całości społeczne (Ryszard Dyoniziak)	167
7.5.1. Naród jako wspólnota kulturowa	167
7.5.2. Państwo jako organizacja prawno-polityczna	171
Przykład 11. Nowe rozumienie suwerenności państwa (Anna Karwińska)	175
Problemy do rozważenia	176
Wskazówki co do dalszych lektur	176

Rozdział 8. Procesy społeczne

8.1. Czynniki zmiany społecznej (Przemysław Kisiel)	177
8.2. Zmiana, rozwój, modernizacja (Przemysław Kisiel)	179
8.3. Teorie zmian (Przemysław Kisiel)	180
8.3.1. Model cykliczny	180
8.3.2. Model ewolucyjny	182
8.3.3. Model konfliktowy	186
8.4. Współczesne procesy zmieniające życie społeczne i kulturę (Przemysław Kisiel)	188
Przykład 12. Reprywatyzacja i prywatyzacja a zmiany w funkcjonowaniu miasta w Polsce (Anna Karwińska)	190
8.5. Socjalizacja w perspektywie indywidualnej i społecznej (Anna Karwińska)	192
8.5.1. Pojęcie socjalizacji i jej rodzaje	192
8.5.2. Instytucje socjalizujące	196
8.5.3. Wyzwania dla socjalizacji we współczesnej Polsce	198
Przykład 13. Socjalizacja do roli konsumenta i posiadacza (Anna Karwińska)	201
8.6. Aktywność zbiorowa (Ewa Cierniak-Szóstak)	203
8.6.1. Specyfika aktywności zbiorowej i jej rodzaje	203
8.6.2. Działania masowe	204
8.6.3. Zachowania zbiorowe	207
8.6.4. Działania zbiorowe: ruchy społeczne	208
Przykład 14. Ruch antyglobalistyczny (Ewa Cierniak-Szóstak)	211
Problemy do rozważenia	212
Wskazówki co do dalszych lektur	212

Rozdział 9. Gospodarka w perspektywie socjologicznej

9.1. <i>Homo oeconomicus</i> czy <i>homo socius</i> . Człowiek jako producent, konsument i posiadacz (Ewa Cierniak-Szóstak)	213
9.2. Społeczny wymiar gospodarowania (Ewa Cierniak-Szóstak)	220
9.2.1. Socjologia gospodarki	220
9.2.2. Kultura a gospodarka	222
Przykład 15. Wielowymiarowość analizy socjologicznej: narodziny kapitalizmu (Ewa Cierniak-Szóstak)	225
9.3. Socjologiczne aspekty pracy (Andrzej Słaboń)	226
9.4. Style życia i style konsumpcji (Ewa Cierniak-Szóstak)	230
9.4.1. Typologie stylów życia	232

9.4.2. Społeczeństwo konsumpcyjne	233
9.4.3. Style życia jako narzędzie marketingowe	235
Przykład 16. Szlachta i mieszczaństwo: dwa style życia (Ewa Cierniak-Szóstak)	235
Problemy do rozważenia	236
Wskazówki co do dalszych lektur	237
Rozdział 10. Problemy społeczne	238
10.1. Powstawanie problemów społecznych i sposoby ich rozwiązywania (Andrzej Słaboń) ..	238
10.2. Bezrobocie jako problem społeczny i jako przedmiot rozważań socjologii (Andrzej Słaboń)	241
Przykład 17. Ekonomiczne i socjologiczne podejście do bezrobocia (Anna Karwińska)	245
10.3. Zjawiska patologii społecznej i ich socjologiczne interpretacje (Andrzej Słaboń)	248
Przykład 18. Przestępstwa „białych kołnierzyków” i korupcja – plagi życia gospodarczego (Andrzej Słaboń)	252
Problemy do rozważenia	253
Wskazówki co do dalszych lektur	253
Zakończenie. Społeczne funkcje wiedzy socjologicznej (Przemysław Kisiel) ..	254
Bibliografia	256
Indeks	266